

กลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
Strategy for Developing Internal Quality Assurance of Schools Under
Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1

ชนิษฐา อาจิวิเชียร¹ และ วิเชียร รุ้ยยืนยง²

มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ^{1,2}

Khanitta Artwichian¹ and Wichian Rooyuenyong²

Northeastern University^{1,2}

Corresponding Author, Email: Khanitta18280@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 2) เสนอกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยใช้วิธีผสมผสาน (Mixed Method Research) ระยะที่ 1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 1,531 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 คน จากสูตร ทาโร่ ยามาเน่ ที่ระดับความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม .05 ด้วยการสุ่มแบบชั้นภูมิ แล้วสุ่มแบบง่าย ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม 0.66-1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.93 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นเร่งด่วน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา และมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ตามลำดับ

* ได้รับบทความ: 20 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 13 ธันวาคม 2568; ตอรับตีพิมพ์: 30 ธันวาคม 2568

2. กลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ กลยุทธ์ที่ 1) ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลยุทธ์ที่ 2) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 3) พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การพัฒนา; การประกันคุณภาพภายใน

Abstract

This research aimed to 1) study the current condition, desired condition, and needs of internal quality assurance in schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, and 2) propose strategies for developing internal quality assurance in schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, using mixed methods research. In Phase 1, the population consisted of 1,531 school administrators and teachers, and 317 samples were taken using the Taro Yamane formula at a sampling error level of .05, using stratified random sampling and simple random sampling. In Phase 2, the target group consisted of 3 experts. The research instruments consisted of a 5-level rating scale questionnaire with a consistency index of 0.66-1.00, a reliability of 0.93, and a semi-structured interview. The statistics used for data analysis included frequency, mean, standard deviation, and Priority Needs Index (PNIModified).

The research found that

1. The current condition of internal quality assurance of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1, both overall and in each aspect, is at a moderate level. The desired condition is at a high level. Urgent needs, ranked from most to least, are Standard 3: Development of the quality of learning management, Standard 2: Development of the quality of school management, and Standard 1: Quality of learners, respectively.

2. The strategy for developing internal quality assurance of schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 consists of 3 strategies: Strategy 1) Raise the quality of teaching management that focuses on learners; Strategy 2) Accelerate the

development of the quality of school management to be effective; Strategy 3) Develop learners to have quality according to the standards.

Keywords: Strategy; Developing; Internal Quality Assurance

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบสัมมาชีพและการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขอันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (Internal Quality Assurance: IQA) จึงเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากจะเป็นการ พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรงแล้วผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษายังใช้เป็นหลักฐานเชื่อมโยงในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก คือสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีความครอบคลุมชัดเจน และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษา และการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสาธารณสุขเกิดความมั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล การประเมินคุณภาพภายนอก (External Quality Assessment: EQA) เป็นการประเมินติดตามตรวจสอบกระตุ้น และจูงใจให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา มีความท้าทายและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาและยกระดับคุณภาพสู่สากล และยังมีเชื่อมโยงกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (Internal Quality Assurance: IQA) ในการร่วมรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผลการจัดการศึกษา และใช้ยืนยันคุณภาพของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเปิดโอกาสให้สร้างความโดดเด่นเฉพาะทาง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561)

นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาจุฬาลงกรณ์เขต 1 สถานศึกษาในสังกัดได้ให้ความสำคัญนำสู่การปฏิบัติด้วยการวางแผนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายความสำคัญโดยเฉพาะในเรื่องการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นงานหนึ่งที่สถานศึกษาทุกแห่งทุกประเภท และทุกระดับจะต้องดำเนินการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้ที่เข้ามาใช้บริการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งการประกันคุณภาพภายในจะแสดงให้เห็นถึงคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดไว้

ด้วยความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเพื่อเป็นการหาวิธีการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพผู้วิจัยจึงสนใจที่จะเสนอกลยุทธ์การพัฒนากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1
2. เพื่อเสนอกลยุทธ์การพัฒนากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตอนที่ 1 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อใช้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางพัฒนา

ระยะที่ 2 การเสนอกลยุทธ์การพัฒนากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตอนที่ 1 จัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 นำผลการศึกษาความต้องการจำเป็นจากระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าดัชนีสูงกว่าค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน มาใช้เป็นข้อมูลประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง จากนั้นดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ตอนที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลจากร่างกลยุทธ์และผลการสัมภาษณ์ เพื่อจัดทำร่างกลยุทธ์การพัฒนากการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ตอนที่ 4 ประเมินร่างกลยุทธ์ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 169 คน และครู จำนวน 1,362 คน รวมทั้งสิ้น 1,531 คน จากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน และครู จำนวน 282 คน รวมทั้งสิ้น 317 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 0.05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ภายในแต่ละชั้น

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงานวิชาการ จำนวน 3 คน จากสถานศึกษา 3 แห่ง ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จด้านการบริหารจัดการคุณภาพ โดยเป็นโรงเรียนที่เคยได้รับรางวัล OBEC QA หรือมีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการบริหารจัดการคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ใช้เก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายใน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่

1. คุณภาพผู้เรียน
2. กระบวนการบริหารและการจัดการ
3. การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามก่อนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการดังนี้

- 1.1 วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และ

นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย

1.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

2. วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยใช้ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{modified}) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย การวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็น การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวม

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์				ความต้องการ	
	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	\bar{X}	S.D	แปลผล	ลำดับ	PNI	ลำดับ
มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	3.43	0.47	ปานกลาง	2	4.43	0.52	มาก	3	0.29	3
มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา	3.44	0.40	ปานกลาง	1	4.51	0.47	มากที่สุด	1	0.31	2
มาตรฐานที่ 3 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.34	0.36	ปานกลาง	3	4.49	0.49	มาก	2	0.34	1
รวม	3.40	0.35	ปานกลาง		4.48	0.25	มาก		0.31	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.40$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่ามาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.44$, S.D. = 0.40) รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = 0.47) ส่วนมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.34$, S.D. = 0.36)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรฐาน พบว่ามาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.51$, S.D. = 0.47) รองลงมา คือ มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการ

จัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.52$) ส่วนมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.49)

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 โดยรวม ผู้วิจัยได้จัดลำดับความต้องการจำเป็นดังต่อไปนี้ 1) มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ (PNI_{modified} = 0.34) 2) มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.31) และ 3) มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน (PNI_{modified} = 0.29)

2. ผลการประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 กลยุทธ์ที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณาเป็นมาตรการ พบว่า มาตรการที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มาตรการ 2 พัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.48) รองลงมา คือ มาตรการ 3 พัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.30$, S.D. = 0.70) ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดคือ มาตรการที่ 1 พัฒนาผู้เรียนมีสมรรถนะตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.00$, S.D. = 0.00)

ผลการประเมินความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 กลยุทธ์ที่ 3 โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นมาตรการ พบว่า มาตรการที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มาตรการ 2 พัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.60$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ มาตรการ 3 พัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 0.79) ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดคือ มาตรการที่ 1 พัฒนาผู้เรียนมีสมรรถนะตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.06$, S.D. = 0.36)

ส่วนผลการประเมินความเป็นประโยชน์ของกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 กลยุทธ์ที่ 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.62$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาเป็นมาตรการ พบว่า มาตรการที่มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด คือ มาตรการ 2 พัฒนาผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดในหลักสูตรของสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.46$, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ มาตรการ 3 พัฒนาผู้เรียนให้สามารถนำตนเองในการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.63) ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมต่ำสุดคือ มาตรการที่ 1 พัฒนาผู้เรียนมีสมรรถนะตามมาตรฐานของหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{x} = 3.20$, S.D. = 0.48)

1. กลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1 มีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป้าประสงค์ : ครูมีความรู้ความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างมีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 2 กลยุทธ์ที่ 2 เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เป้าประสงค์ : สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพ กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน เป้าประสงค์ : พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น

1.1 สภาพปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาให้ความสำคัญกับระบบบริหารจัดการเป็นลำดับแรก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการบริหารเชิงระบบที่มุ่งเน้นการจัดโครงสร้างและกลไกการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ระดับผลการประเมินที่อยู่เพียงระดับปานกลางสะท้อนให้เห็นว่ายังมีช่องว่างในการพัฒนา โดยเฉพาะด้านการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพภายในองค์กรให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ สภาพที่พึงประสงค์ของการประกันคุณภาพภายในโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดยังคงเป็นมาตรฐานที่ 2 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคาดหวังต่อระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ในฐานะกลไกหลักของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการประกันคุณภาพที่เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม การทำงานเป็นทีม และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มการมุ่งสู่ระบบบริหารจัดการเชิงคุณภาพอย่างเป็นระบบ

1.3 ความต้องการจำเป็น ผลการวิเคราะห์ดัชนีความต้องการจำเป็นพบว่า มาตรฐานที่ 3 การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ มีค่าดัชนีสูงสุด (0.34) แสดงถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา

ด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา สาเหตุสำคัญอาจมาจากบริบท การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สังคม และหลักสูตร ตลอดจนความคาดหวังที่เพิ่มสูงขึ้นของผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ส่งผลให้สถานศึกษาต้องเร่งปรับปรุงแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทใหม่อย่างมี ประสิทธิภาพ

2. กลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบเชิงกลยุทธ์จำนวน 3 กลยุทธ์หลัก ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพ สถานศึกษา ดังนี้

2.1 กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กลยุทธ์นี้มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อย่างมีคุณภาพ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าหากมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จะส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้โดยตรง ทั้งนี้ควรเสริมมาตรการพัฒนาครูด้านเทคโนโลยีการศึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และระบบนิเทศติดตามเชิงพัฒนา เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลอย่างยั่งยืน

2.2 กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์นี้มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพผ่านระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ผลการวิจัยสะท้อนว่าการบริหารจัดการ ที่มีคุณภาพเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อความสำเร็จของทุกภารกิจในสถานศึกษา อีกทั้งยังช่วยสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครองและสังคม อันนำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กรทางการศึกษา

2.3 กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน

กลยุทธ์นี้มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของระบบการศึกษา การดำเนินกลยุทธ์ควรบูรณาการ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลที่สอดคล้องกับมาตรฐาน และการพัฒนาศักยภาพ ครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมยุคใหม่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ระดับสถานศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาศักยภาพครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยจัดอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพ

(Professional Learning Community: PLC) และพัฒนาระบบพี่เลี้ยงหรือการนิเทศภายในเชิงพัฒนา เพื่อเสริมสร้างความสามารถของครูในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการลงมือปฏิบัติจริง และพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

1.2 ระดับหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานต้นสังกัดควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครู ด้านการผลิตและใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา โดยจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม จัดเวทินำเสนอและแลกเปลี่ยนผลงานทางวิชาการ และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ หน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับคุณภาพสื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาในเชิงลึก เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานด้านคุณภาพ การศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทจริง

2.2 ควรศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานที่ 3 ด้านการพัฒนาระบบการจัดการเรียน รู้ของผู้สอน เพื่อค้นหาแนวคิด รูปแบบ หรือวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลและส่งผลกระทบต่อคุณภาพ ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

2.3 ควรศึกษาผลกระทบของการนำกลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ ใช้ในสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการวิจัยติดตามผล (follow-up study) หรือการวิจัยกึ่งทดลอง เพื่อประเมินประสิทธิผล ความคุ้มค่า และความยั่งยืนของกลยุทธ์ในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 คือ ยกระดับคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กลยุทธ์ที่ 2 คือ เร่งรัดพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้วิจัยได้นำกลยุทธ์ การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่นเขต 1 มาสรุปเป็นแผนภาพเพื่อความเข้าใจได้ง่ายดังนี้

กลยุทธ์การพัฒนาการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- เกษมเวียง อริยะสุนทร. (2566). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้ดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร เขต 1 และ เขต 2. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์, 11(5), 1883-1893.
- จิรพันธ์ วิไลพันธุ์ และคณะ. (2567). การพัฒนากลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี ตามหลักอิทธิบาท 4. วารสารวิจัยวิชาการ, 7(6), 31-48.
- ชสิทธิ์วิวัฒน์ กันยายน. (2562). รูปแบบการพัฒนากลยุทธ์การประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเทศบาล วัดคู่อำเภอ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธสังคัมวิทยาปริทรรศน์, 5(2), 42-53.
- ปาริฉัตร โชติจันทร์. (2560). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพมหานคร : พรินทรวานกราฟฟิค.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2560). มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2552 (ปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

Certo, S. C., & Peter, J. P. (1991). Strategic management: Concept and applications. New York: McGraw-Hill.